

Co-funded by
the European Union

Polkuja kohti lukemisen iloa

Polkuja kohti lukemisen iloa

Polkuja lukemisen iloon

Kirjoittajat: Ana Vogrinčič Čepič, Juli-Anna Aerila, Tiziana Mascia, Veronika Rot Gabrovec, Sonja Pečjak, Tina Pirc

Toimittaja: Ana Vogrinčič Čepič

Oikoluku: Veronika Rot Gabrovec

Suunnittelu ja taitto: Tiina Parjanen

Grafiikka ja kuvitus: Canva.com, ellei toisin mainita.

Englanninkielinen alkuteos: Založba Univerze v Ljubljani (Ljubljanan yliopiston kustantamo)

Alkuteos julkaisijan puolesta: Gregor Majdič, Ljubljanan yliopiston rehtori ja Mojca Schlamberger Brezar, Ljubljanan yliopiston filosofisen tiedekunnan dekaani

Ljubljana, 2025

Publication is free of charge.

Kirjanen on tuotettu osana Erasmus+ -hanketta Setting Up a Reading Motivator in the Digital Age: Introducing New Approaches of Reading for Pleasure Pedagogy in Primary Schools(MORE), Erasmus + KA2 SCH -yhteistyökumppanuus (2023 – 2025)

MORE-hankkeen logo: Serena Viola.

Ensimmäinen e-painos. Kirjan digitaalinen englanninkielinen versio on saatavilla osoitteessa:

<https://ebooks.uni-lj.si/zalozbau/>

DOI: 10.4312/9789612977542

Co-funded by the
European Union

Polkuja kohti lukemisen iloa

SISÄLTÖ

1. Projektin tunnus	3
2. Projektin tavoite ja yksityiskohdat.....	5
3. Projektin rakenne.....	7
4. Kurssi lukemisen motivoijille	8
5. Lukemisen ilo Pedagogiikka ja sen keskeiset pilarit.....	11
6. Profilointityökalu – kyselylomake.....	17
7. Henkilökohtaistamisen vinkit	21
8. Työpajojen kuvaukset.....	22
9. BooKards.....	38
10. Yleiset ohjeet.....	39

Luku yksi:

Projektin tunnus

Otsikko:

Lukumotivaatio digitaalisella aikakaudella:

Uusia lähestymistapoja lukemisen ilon pedagogiikkaan peruskouluissa (MORE)

Erasmus + KA2 SCH -yhteistyökumppanuus (2023–2025)

**Co-funded by the
European Union**

Co-funded by the
European Union

Kumppaniorganisaatiot ja projektitiimin jäsenet

SLOVENIA

Ljubljanan yliopisto, taiteiden tiedekunta

Dr. Ana Vogrinčič Čepič, projektin johtaja

Dr. Sonja Pečjak

Tina Pirc

Tohtori Veronika Rot Gabrovec

Mojca Žaberl

Ljubljanan kaupunginkirjasto:

Mateja Lesar (oppimiskeskus)

Lukumotivaattorit, kirjastonhoitajat:

Simon Drofelnik

Ema Jakoš

Helena Marolt

SUOMI

Turun yliopisto:

Tohtori Juli-Anna Aerila, maajohtaja

Turun kaupunginkirjasto:

Sanna Hernelahti

Lukumotivaattorit, kirjastonhoitajat:

Liisa Saarinen

Miia Utriainen

ITALIA

Association Literacy Italia:

Dr. Tiziana Mascia, maajohtaja

Lukumotivaattorit, yhteistyöorganisaation

CSBNO:n kirjastonhoitajat:

Veronica Croci

Francesco Grande

Luku 2:

Projektin tavoite ja yksityiskohdat

KESKEINEN AJATUS

Projektin päätavoitteena oli kehittää, testata ja arvioida eriyttäviä ja yksilöllisiä strategioita 9–12-vuotiaiden lasten lukemisen edistämiseksi. Hankkeen toimintatavat perustuivat aiemmin kehitettyyn nuorten oppilaiden typologiaan (eli lukemisen profiileihin) ja niitä toteuttivat koulutetut lukemisen motivoijat – julkisten kirjastojen kirjastonhoitajat. Hanketoimijoihin kuului akateemisten/tutkimuslaitosten, kirjastojen ja ala-asteiden yhteistyökumppanit. Projektin ydintiimi koostui monialaisesta asiantuntijaryhmästä, jonka jäsenet edustivat sosiologiaa, kirjastotieteitä, psykologiaa, metodologiaa, pedagogiikkaa, lastenkirjallisuutta ja lukutaitoa.

TAVOITTEET

Parantaa lukemiskulttuurin tilaa yleisesti

Hankkeen yleisenä motiivina on nuorten lukijoiden lukemismotivaation maailmanlaajuinen heikkeneminen. Eri maissa ja kulttuurikonteksteissa tehdyt tutkimukset raportoivat johdonmukaisesti, että lukemisen ilo vähenee selvästi siirtymävaiheessa lapsuudesta nuoruuteen, ja samalla myös yleinen suhtautuminen lukemiseen muuttuu kielteisemmäksi.

Kohdistaa tiettyyn ikäryhmään

Koska lukuisat tutkimukset osoittavat selvästi, että lasten lukemismotivaatio laskee ensimmäisen vuosikymmenen lopussa, halusimme kehittää menetelmiä

oppilaisiin ennen kuin he alkavat menettää kiinnostuksensa. Siksi päätimme ottaa mukaan 9–12-vuotiaat lapset.

Ilhanneapauksessa toivoimme, että toimintamme auttaisi heitä jatkamaan lukemista ja kiinnostusta kirjoihin, eli estäisi heitä kiinnittymästä muihin vapaa-ajanviettotapoihin.

Luoda lukumotivaattorin (RM) toimenkuva koulun ulkopuolisesta kontekstista

Tutkimustulosten mukaan lukemisen ilo liittyy harvoin kouluun, vaan se määritellään pikemminkin nimenomaan koulun ulkopuolisessa kontekstissa. Päätimme vastata tähän haasteeseen ottamalla mukaan lukemisen motivoijan, julkisen

kirjastonhoitajan, joka toisaalta hallitsisi tähän tehtävään tarvittavat taidot ja tiedot, mutta toisaalta ei kuuluisi kouluhenkilökuntaan eikä siten edustaisi opettajakuntaa. Uskoimme, että ulkopuolisena, joka ei ole mukana minkäänlaisessa muodollisessa arvioinnissa tai arvosanojen antamisessa, hän voisi luoda epävirallisemman, rennomman suhteen oppilaisiin ja samalla tukea opettajia käynnistämällä yhteistyön ala-asteiden ja kirjastojen välillä.

Lukemisen ilon (RfP) sisällyttäminen ja vahvistaminen inklusiivisessa kouluympäristössä

Halusimme valmistella sarjan aktiviteetteja, jotka lukumotivaattorit voisivat toteuttaa osana pakollista kouluohjelmaa, kiinnittäen erityistä huomiota kaikkien oppilaiden huomioimiseen ja mukaan ottamiseen, koska kun lukemiseen liittyvät käytännöt tarjotaan valinnaisena sisältönä, ne yleensä ovat tehokkaita innokkaille lukijoille, kun taas meille oli ratkaisevan tärkeää muuttaa mielipiteitä ja saada mukaan kaikki vastahakoiset lukijatkin tai jopa lukemattomat.

PROJEKTIN PÄÄLINJAT

Projekti räätälöitiin lukemisen ilon pedagogiikan suuntaviivojen mukaisesti, ymmärtäen lukumateriaalin käsite hyvin laajasti ja hyväksyen erilaisia lukemismuotoja. Projektin pääideana oli kehittää erityyttäviä ja yksilöllisiä lähestymistapoja lukemiseen kannustamiseen, niin sanottuja lukemisen polkuja tai lukemisen reittejä, jotka perustuisivat erilaisiin lukemisen profiileihin, eli erilaisiin nuoriin lukijoihin, ja olisivat räätälöityjä heille.

Luku 3:

Projektin rakenne

Vuosi 2024

4. Kurssi lukemisen motivoijille

(10 x 3 tuntia kaikissa 3 maassa, erikseen)

– katso lisätietoja luvusta 4

5. Lyhyen kyselylomakkeen

toteuttaminen osallistuvissa kouluissa

(lukijoiden profiilien selvittämiseksi) ja

työpajat opiskelijoiden kanssa (N=561):

yksi lukumotivaattori per koulu, seitsemän

koulua, viisi työpajaa jokaisessa luokassa.

Vuosi 2023

1. Teoreettinen viitekehys.

2. Kohderyhmään tutustuminen:

laaja verkkokysely lukemiseen liittyvistä asenteista, tavoista ja vapaa-ajan kiinnostuksen kohteista kaikissa kolmessa maassa (N=725)

3. Opiskelijoiden lukijaprofiilien muodostaminen

(verkkokyselyn vastausten perusteella) +

lyhyen (painetun) kyselylomakkeen

laatiminen opiskelijoiden nopeaa

Vuosi 2025

6. Arviointi (laadullinen ja määrällinen):

- kurssin arviointi lukumotivaattoreille
- toiminnan arviointi lyhyellä kyselylomakkeella
- kunkin yksittäisen työpajan arviointi
- haastattelut lukumotivaattoreiden kanssa
- keskusteluryhmät opiskelijoiden kanssa
- opettajien haastattelut

7. Ohjeet ja käsikirjat + levittäminen

Co-funded by the
European Union

Luku neljä:

Kurssi lukumotivaattoreille

Tämän perusrungon avulla kuka tahansa voi toteuttaa MORE-koulutuksen haluamalleen ryhmälle tai opiskella itsenäisesti. Koulutus koostuu useista moduuleista, jotka voidaan ajoittaa osallistujien tarpeiden ja taitojen mukaan. Seuraavassa joitakin hyödyllisiä koulutusmateriaaleja.

ENSIMMÄINEN MODUULI: YMMÄRRÄ KONTEKSTI

Tavoitteena tutustua lukutaitoon ja yleisiin asenteisiin lukemista kohtaan omassa maassasi. Tämä auttaa ymmärtämään, mihin toimintoihin lukumotivaattorin tulisi keskittyä.

Voit käyttää lähteenä muun muassa kansainvälisten lukutaidon arviointien (PISA, PIRLS) verkkosivustoja.

PISA: <https://www.oecd.org/en/about/programmes/pisa.html>

PIRLS: <https://pirls2021.org/results/>

MORE-teoria: <https://www.ff.uni-lj.si/en/setting-reading-motivator-digital-age-introducing-new-approaches-reading-pleasure-pedagogy-primary>

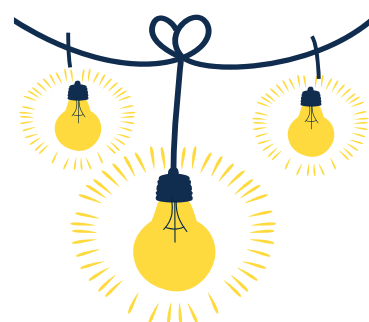
TOINEN MODUULI: TUTUSTUMINEN LUKEMISEN ILOON

MORE-malli perustuu lukemisen ilon pedagogiikkaan, joten on hyödyllistä tutustua lukemisen ilon pedagogiikan perusteisiin ja teoreettisiin periaatteisiin.

Voit käyttää apuna Open Universityn verkkosivuja ja MORE-teoreettista viitekehystä.

Open University: <https://ourfp.org/>

MORE-teoria: <https://www.ff.uni-lj.si/en/setting-reading-motivator-digital-age-introducing-new-approaches-reading-pleasure-pedagogy-primary>

KOLMAS MODUULI: MORE-MALLI JA HENKILÖKOHTAISET LUKEMISEN POLUT

On hyödyllistä tutustua MORE -malliin kokonaisuudessaan. MORE-mallin lukemisen ilon pilarit ja niihin liittyvät ulottuvuudet ovat erityisen tärkeitä tietää ja ymmärtää. Tässä moduulissa on

myös hyvä tutustua MORE-työkaluun, eli kyselylomakkeeseen, jota voidaan käyttää keräämään tietoa tulevissa työpajoissa osallistuvien opiskelijoiden motivaatiotasosta.

NELJÄS MODUULI: TYÖPAJOJEN SUUNNITTELU

MORE-käsikirja sisältää valmiita malleja MORE-työpajojen toteuttamiseen. Lue käsikirja huolellisesti tässä koulutuksen vaiheessa. Työpajat voidaan toteuttaa sellaisenaan tai niitä voidaan muokata vapaasti omien tarpeiden mukaan. Jos koulutus tapahtuu ryhmässä, keskustelkaa työpajojen kuvauksista heränneistä ajatuksista ja ideoista. Laatikaa yhteisten oivallusten pohjalta suunnitelma seuraaville viidelle moduulille ja työpajoille.

VIIDES – YHDEKSÄS MODUULI: TYÖPAJAT 1 – 5

Näiden moduulien aikana laaditaan yksityiskohtaiset suunnitelmat työpajojen toteuttamiseksi. Esimerkiksi seuraavia asioita tulisi pohtia:

1. YKSITYSKOHTAISTEN TIETOJEN KERÄÄMINEN OSALLISTUJILTA

Miten ja milloin MORE-työkalu, eli kyselylomake, toimitetaan osallistujille? Kuinka kauan kestää työkalulla kerättyjen tietojen analysointi? Miten saatuja tietoja käytetään työpajoissa? Tarvitaanko muita tietoja?

2. TYÖPAJOJEN TOIMINNAN YKSITYSKOHDAT

Kuinka monta osallistujaa osallistuu yksittäisiin työpajoihin? Kuinka monta ja millaisia kirjoja tarvitaan? Mitä muita materiaaleja on valmistettava etukäteen? Millainen oppimisympäristö sopii parhaiten

työpajaan ja miten tila tulisi järjestää? Tarvitaanko teknisiä apuvälineitä?

3. RYHMÄN KUTSUMINEN TYÖPAJAAN JA MUUT KÄYTÄNNÖN ASIAT

Miten osallistujat kutsutaan työpajaan? Kuinka kauan työpaja kestää? Onko työpajaan valmistautumista varten annettu etukäteen tehtäviä? Tarvitaanko varasuunnitelma?

Työpajoja on hyvä suunnitella yksityiskohtaisesti, jotta niitä on helppo järjestää useita kertoja. Lisäksi suunnitelmiin on hyvä sisällyttää pieniä yksityiskohtia, jotka liittyvät työpajan toimivuuteen seuraavaa kertaa varten.

MORE-pilarit:

Luku 5, sivut 11–15

MORE-työkalu:

Luku 6, sivut 17–20

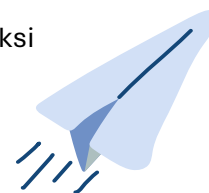
Henkilökohtaistamisen vinkit:

Luku 7, sivu 21

KYMMENES MODUULI: PALAUTETTA TYÖPAJOJEN JÄLKEEN

On tärkeää pohtia järjestettyjä työpajoja ja niiden herättämiä ideoita. Jos järjestät koulutuksen itsenäisesti, voit keskustella yhden työpajaan osallistuneen aikuisen (esimerkiksi opettajan) kanssa. Jos järjestät koulutuksen ryhmänä, palautteen kerääminen ja sen pohtiminen on helppoa.

Palautteessa kannattaa pohtia esimerkiksi seuraavia kysymyksiä:

1. MORE-PILARIT

Mitä pilaria korostettiin toiminnassa? Miten tämä tuli esiin? Olisiko ollut hyödyllistä korostaa muita pilareita?

2. MORE-TYÖKALU – KYSELYLOMAKE

Miten MORE-työkalun tuottama tieto näkyi työpajassa? Olisiko sitä voitu hyödyntää enemmän?

3. KIRJAVALINNAT

Oliko kirjavalkoima sopiva osallistujille? Minkälaista kirjallisuutta olisi voinut olla enemmän?

4. YMPÄRISTÖ

Oliko oppimisympäristö suunniteltu toimivaksi?

5. AKTIVITEETIT

Kuinka onnistuneita aktiviteetit olivat? Mitä järjestäjät ajattelivat niiden toteutuksesta? Mitä havaintoja he tekivät osallistujista? Käytettiinkö aika tehokkaasti? Mitä olisi voitu tehdä toisin? Miksi? Mitä tulisi säilyttää?

6. YKSILÖLLISYYS

Onko kaikkiin yksilöihin otettu huomioon onnistuneesti? Miten? Missä huomasit yksilöllisen lähestymistavan tuloksia? Mitä olisi voitu tehdä toisin?

7. ITSEREFLEKTIO

Mikä oli yleinen kokemuksesi työpajan järjestämisestä? Olisiko tämä sellainen työpaja, jota haluaisit jatkaa? Mitä opit osallistujista ja heidän lukutottumuksistaan? Mitä työpajaa haluaisit kokeilla seuraavaksi?

Luku viisi:

Lukuilon pedagogiikka ja sen keskeiset pilarit

LUKEMINEN NAUTINNON VUOKSI

Lukeminen nautinnon vuoksi tarkoittaa vapaaehtoista, valinnanvaraista kaikenlaisten tekstien lukemista henkilökohtaisen tyydytyksen vuoksi. Termiä käytetään usein synonyyminä termeille kuten virkistyslukeminen, itsenäinen lukeminen tai vapaaehtoinen lukeminen, jotka kaikki korostavat lukijan vapaata tahtoa ja nautintoa. MORE-projektin (Vogrinčič Čepič, Mascia & Aerila, 2024) puitteissa tekemämme akateemisen kirjallisuuskatsauksen perusteella termiä ”lukeminen nautinnon vuoksi” näyttää käytettävän ilman tarkkaa määritelmää, ja se onkin syntynyt erilaisista käytännöistä, joiden tarkoituksena on sisällyttää lukemisen kokemukselliset ja motivoivat ulottuvuudet koulujen opetussuunnitelmiin. Toisin kuin akateeminen lukeminen, jota tehdään tehtävien tai kokeiden vuoksi, lukeminen huvin vuoksi on itsemotivoitua eikä tiukasti tavoitteellista. Tällaiset havainnot ovat saaneet kouluttajat ja päätöksentekijät arvioimaan uudelleen perinteisiä lähestymistapoja lukutaitoon.

KOULUTUSPARADIGMAN UUDELLEENSUUNTAAMINEN

Yhä useammat ovat yhtä mieltä siitä, että koulujen on siirryttävä pois kapeasta keskittymisestä dekodeaus- ja ymmärtämistaitoihin ja uudistettava koulutusparadigmaa, jotta se tukee myös oppilaiden identiteettiä sitoutuneina lukijoina. Kirjallisuudessa on laaja yksimielisyys siitä, että opetussuunnitelmassa on vain vähän tilaa itsenäiselle lukemiselle ja että oppilailla on vain vähän mahdollisuuksia valita lukemansa tekstit. Tämä puute heijastaa laajempaa epätasapainoa lukutaidon ja lukemishalun välillä, jossa dekodeaus ja ymmärtäminen ovat keskeisessä asemassa motivaation, nautinnon ja henkilökohtaisen merkityksen luomisen kustannuksella. Vaikka lukemisen nautinto on toistuvasti osoitettu tukevan lukutaidon kehittymistä, sen tarkoitusta ei pitäisi supistaa pelkästään instrumentaaliin hyötyihin. Sen sijaan tutkijat kannattavat uudenlaista tasapainoa suorituskeskeisten tavoitteiden ja lukemisen esteettisten, affektiivisten ja suhteellisten näkökohtien välillä.

LUKEMISEN ILON PEDAGOGIIKKA

Reading for Pleasure Pedagogy (RfPP) viittaa tutkimukseen perustuvaan pedagogiseen lähestymistapaan, joka tarkoituksellisesti edistää oppilaiden vapaaehtoista, sisäisesti motivoitunutta ja henkilökohtaisesti merkityksellistä suhtautumista teksteihin. Nykyisessä eurooppalaisessa toimintaympäristössä RfPP tunnustetaan yhä enemmän kriittiseksi tutkimusalueeksi, joka haastaa perinteiset käsitykset lukemisesta ensisijaisesti teknisenä ja mitattavissa olevana taitona. Reading for pleasure pedagogy -menetelmä uudistaa opetuksen paradigmaa, tutkii nautinnon roolia perustavanlaatuisena pedagogisena periaatteena, keskustelee sen toteuttamisen rakenteellisista haasteista ja korostaa tehokkaita käytäntöjä lukemisen rakkauden vaalimiseksi.

Tehokas RfPP-menetelmä edellyttää laajaa lukemisen määritelmää, joka kattaa digitaaliset tekstit, multimodaaliset materiaalit ja osallistavat mediakäytännöt, jotka ovat sopusoinnussa 2000-luvun tekstikulttuurien kanssa. Personointi nousee esiin perustavanlaatuisena periaatteena. Oppilaiden kiinnostuksen kohteet, aiemmat kokemukset ja tulkitsevat identiteetit tulisi tunnustaa ja käyttää aidon sitoutumisen edistävien lukemisen polkujen muokkaamiseen. Opettajan osallistuminen lukijana, mentorina ja keskustelukumppanina on toinen keskeinen edellytys menestykselle. Tämä suhteellinen ulottuvuus asettaa opettajan lukemisen kumppaniksi, joka toimii esimerkkinä uteliaisuudesta, innokkuudesta ja avoimuudesta ja edistää yhteisen lukemiskulttuurin luomista. Tämä pedagogiikka perustuu luokkahuoneiden arjen todellisuuteen ja riippuu opettajien asiantuntemuksesta ja halukkuudesta kokeilla uusia lähestymistapoja.

RAKENTEELLISET OPETUSSUUNNITELMAN HAASTEET JA OPETTAJIEN KESKEINEN ROOLI

Potentiaalistaan huolimatta RfPP:n toteuttamista haittaavat usein opetussuunnitelman asettamat paineet, rajallinen opetusaika ja yhtenäisen, laajasti tunnustetun pedagogisen viitekehyksen puuttuminen. Tutkimukset osoittavat, että lukemisen ilon käytäntöjen esiintyminen tai puuttuminen riippuu suurelta osin yksittäisten opettajien uskomuksista ja ammatillisesta identiteetistä. Tämä vastuu korostaa tarvetta järjestelmälliseen tukeen, ammatilliseen kehitykseen ja aikaa opettajille lukijoiden havainnoimiseen, suhteiden rakentamiseen ja räätälöityjen lukemisen polkujen luomiseen. Tässä laajemmassa kontekstissa henkilökohtaisten lähestymistapojen potentiaali tulee

erityisen merkittäviksi, etenkin kun työskennellään vastahakoisien lukijoiden kanssa, jotka ovat aliedustettuina kirjallisuudessa huolimatta keskeisestä merkityksestään tasa-arvon ja osallisuuden kannalta.

Lukijaprofilointityökalujen kehittäminen voi auttaa opettajia ymmärtämään oppilaiden identiteettiä, kiinnostuksen kohteita ja lukukäyttäytymistä, mikä mahdollistaa yksilöllisten lukemisen taipumusten mukaisen polun suunnittelun. Yhteistyö koulutettujen ulkopuolisten tahojen, kuten lukemisen motivoijien (esim. kirjastonhoitajien) kanssa, voi entisestään keventää opettajien työmäärää, rikastuttaa lukemisen ympäristöjä ja tuoda tekstien välittämiseen vähemmän muodollisia ja kiinnostavampia muotoja.

LUKEMISEN ILON PEDAGOGIIKAN PILARIT

Edellä mainitut havainnot viittaavat siihen, että lukemisen ilon pedagogiikka (RfPP) edellyttää siirtymistä toiminnallisesta ekologiseen näkökulmaan lukemiseen, jossa korostuvat aika, huomio, henkilökohtaistaminen ja suhteellisuus. Vain tunnustamalla lukemisen esteettisenä, sosiaalisena ja tilanteellisena kokemuksena opettajat voivat kasvattaa lukijoita, jotka kokevat kirjallisuuden merkityksellisenä osana älyllistä ja emotionaalista elämäänsä.

Tekstianalyttiset rutiinit ja vastaavat arviointimenetelmät korostavat rakennetta, tarkoitusta ja mitattavia tuloksia, mutta ne syrjäyttävät usein henkilökohtaisen yhteyden, emotionaalisen resonanssin ja lukemisen vapaaehtoisen ulottuvuuden. RfPP on tarkoituksellisesti vastakohta näille suuntauksille ja edistää lukemista sisäisesti merkityksellisenä toimintana, joka voi kehittää identiteettiä, kuuluvuutta ja ihmisten välistä ymmärrystä. Tässä kehyksessä neljä toisiinsa liittyvää ulottuvuutta – emotionaalinen, bahavioraalinen, sosiaalinen ja kognitiivinen – muodostavat RfPP:n ydinalustat. Nämä ulottuvuudet toimivat synergisesti ja tarjoavat sekä käsitteellisen perustan että käytännön ohjeita opettajille.

1. EMOTIONAALINEN ULOTTUVUUS

Emotionaalinen ulottuvuus perustuu transaktionaaliselle näkemykselle lukemisesta, jossa korostetaan lukijoiden ja tekstien välisiä affektiivisia yhteyksiä. Se tunnustaa emotionaalisten reaktioiden moninaisuuden ja korostaa sisäistä motivaatiota vapaaehtoisen lukemisen ensisijaisena ajurina. Ulkopuoliset motivaatiotekijät, kuten arvosanat, tunnustus ja kilpailu, voivat saada aikaan sääntöjen noudattamista, mutta sisäiset kannustimet, kuten uteliaisuus, ilo ja

samaistuminen hahmoihin, ovat vahvempia ennustajia pitkäaikaiselle sitoutumiselle ja ymmärtämiselle. Siksi lukijoiden identiteetin ja kiinnostuksen kohteiden ymmärtäminen on olennaisen tärkeää: lukijaprofilointi on arvokas työkalu sellaisten kokemusten suunnittelussa, jotka herättävät aitoa emotionaalista sitoutumista.

2. KÄYTTÄYTYMISULOTTUVUUS

Käyttäytymisulottuvuus korostaa lukemista kulttuurisena tapana ja identiteetin harjoittamisena. Itsenäiseksi lukijaksi tuleminen edellyttää enemmän kuin vain dekoodausstrategioiden hallitsemista; se tarkoittaa rutiinien, mieltymysten ja käyttäytymismallien kehittämistä, jotka ovat juurtuneet jokapäiväiseen elämään. Säännöllinen lukeminen, erilaisiin genreihin tutustuminen, aito sitoutuminen teksteihin sekä lukemisen esikuvien, ikätovereiden, perheenjäsenten ja opettajien läsnäolo muovaavat käyttäytymisympäristöä, jossa lukijat kasvavat. Näihin näkökohtiin kiinnittävä pedagogiikka tukee oppilaita kestävien lukutottumusten rakentamisessa.

3. SOSIAALINEN ULOTTUVUUS

Vaikka lukeminen mielletään usein yksinäiseksi toiminnaksi, se on luonteeltaan sosiaalista. Sosiaalinen ulottuvuus korostaa lukemisen tulkinnallisia, dialogisia ja yhteisöllisiä ulottuvuuksia. Epäviralliset keskustelut kirjoista, spontaanit pohdinnat, ääneenlukutilaisuudet ja vertaisryhmän suositukset luovat yhteisiä tulkintatiloja, jotka rikastuttavat ymmärrystä ja edistävät yhteenkuuluvuutta. Nämä vuorovaikutukset muuttavat lukemisen kollektiiviseksi ponnistukseksi, vahvistavat sitoutumista ja avaavat polkuja yhteiseen merkityksenmuodostukseen.

4. KOGNITIIVIINEN ULOTTUVUUS

Kognitiivinen ulottuvuus keskittyy syvällisen lukemisen taustalla oleviin älyllisiin prosesseihin. Metakognitiiviset strategiat, reflektiivinen ajattelu ja kyky yhdistää tekstejä, henkilökohtaisia kokemuksia ja laajempia sosiokulttuurisia konteksteja ovat tämän ulottuvuuden olennaisia osia. Yhä digitalisoituvassa maailmassa altistuminen monille näkökulmille parantaa oppilaiden kriittisiä kykyjä ja antaa heille mahdollisuuden arvioida, tulkita ja arvostaa erilaisia näkemyksiä. Kun nämä strategiat integroidaan RfPP:hen, ne tekevät lukemisesta paitsi miellyttävää myös älyllisesti laajentavaa.

Yhteenvetona nämä neljä pilaria kuvaavat, kuinka Reading for Pleasure Pedagogy -pedagogiikka ehdottaa integroitua kehystä, joka arvostaa lukijoiden kokemusten koko kirjoa. Korostamalla tunteita, käyttäytymistä, sosiaalisuutta ja kognitiota pedagogiikka tarjoaa vankan rakenteen, jonka avulla opettajat voivat luoda ympäristöjä, jotka tukevat vapaaehtoista, merkityksellistä ja iloista tekstien parissa työskentelyä.

VIITTEET

Cremin, T., & Scholes, L. (2024). Lukeminen iloksi: Todisteiden, hyötyjen, jännitteiden ja suosituksen tarkastelu. *Kieli ja koulutus*, 38(3), 459–478.

Cremin, T., Mottram, M., Collins, F. M., Powell, S., & Safford, K. (2014). *Building communities of engaged readers: Reading for pleasure*. Routledge.

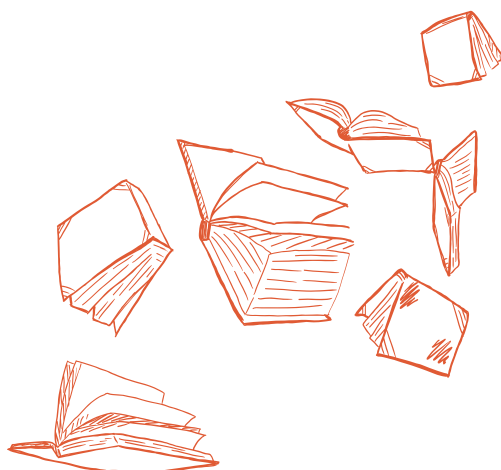
Rosenblatt, L. M. (1978). *Lukija, teksti, runo: Kirjallisen teoksen transaktionaaliset teoriat*. Southern Illinois University Press.

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2000). Sisäiset ja ulkoiset motivaatiot: Klassiset määritelmät ja uudet suunnat. *Contemporary Educational Psychology*, 25(1), 54-67.

Schiefele, U., Schaffner, E., Möller, J., & Wigfield, A. (2012). Lukemismotivaation ulottuvuudet ja niiden suhde lukemiskäyttäytymiseen ja -osaamiseen. *Reading Research Quarterly*, 47(4), 427-463.

Vogrinčič Čepič, A., Mascia, T., & Aerila, J.-A. (2024). Lukeminen hvin vuoksi: Katsaus nykyiseen tutkimukseen. *New Zealand Journal of Educational Studies*, 59(1), 49–71.

Wilhelm, J., & Smith, M. (2016). Hvin lukemisen voima: mitä voimme oppia teini-ikäisten salaisesta lukemisen elämästä. *English Journal*, 105, 25.

6. Profilointityökalu
– kyselylomake

7. Henkilökohtaistamisen vinkit

8. Työpajojen kuvaukset

9. BooKards

10. Yleiset ohjeet

Luku kuusi:

Profilointityökalu – kyselylomake

Alla olevan kyselylomakkeen ja tulosten tulkinnan avainten (eli pisteytysjärjestelmän) avulla (saatavilla linkin kautta – katso alla) voit nopeasti oppia oppilaidesi lukutottumuksista ja lukemismotivaatiosta.

LUKEMINEN ILOKSI -KYSELY (RFPQ)

1. Nimi: _____

2. Sukupuoli (ympyröi) 1 Nainen 2 Mies 3 Muu

3. Kuinka vanha olet? (ympyröi) 8 9 10 11 12 13

4. Mitä kieltä puhut kotona? (ympyröi)

1 Suomi 2 Suomi ja muu kieli 3 Muu kieli

5. Kuinka usein puhut englantia kotona? (ympyröi)

1 Aina 2 Joskus 3 Ei koskaan

6. Mitä mieltä olet lukemisesta (yleisesti)?

	Täysin samaa mieltä	Olen samaa mieltä	En ole samaa mieltä	Ei samaa mieltä	Ehdotto masti eri mieltä
a. Olisin iloinen, jos joku antaisi minulle kirjan lahjaksi.	5	4	3	2	1
b. Mielestäni lukeminen on tylsää.	5	4	3	2	1
c. Haluaisin, että minulla olisi enemmän aikaa lukemiseen.	5	4	3	2	1
d. Tykkään lukea.	5	4	3	2	1

7. Kuinka hyvin osaat lukea?

	Erittäin samaa mieltä	Olen samaa mieltä	En ole samaa mieltä	Ei samaa mieltä	Ehdotto masti eri mieltä
a. Olen yleensä hyvä lukemisessa.	5	4	3	2	1

b.	Lukeminen on minulle helppoa.	5	4	3	2	1
c.	Lukeminen on minulle vaikeampaa kuin useimmille luokkatoverilleni.	5	4	3	2	1
d.	En vain ole hyvä lukemaan.	5	4	3	2	1

8. Kuinka tärkeää vapaa-ajan lukeminen on sinulle?

	Erittäin tärkeää	Olen samaa mieltä	En osaa sanoa	Ei	Ehdotto masti eri mieltä
a. Vapaa-ajan lukeminen on minulle erittäin tärkeää.	5	4	3	2	1
b. En halua lukea vapaa-ajallani.	5	4	3	2	1
c. Vapaa-ajalla lukeminen on ajanhukkaa.	5	4	3	2	1
d. Pidän lukemisesta vapaa-ajallani hyödyllisenä.	5	4	3	2	1

9. Mitä mieltä olet lukemisesta yleensä?

	Erittäin hyvä	Hyvä	En osaa sanoa	Huono	Erittäin huonosti
a. Mitä mieltä olet lukemisesta vapaa-ajallasi?	5	4	3	2	1
b. Mitä mieltä olet siitä, että saat lahjaksi kirjan tai lehden?	5	4	3	2	1
c. Mitä mieltä olet siitä, että juttelet vapaa-ajallasi ystäväsi kanssa verkossa ?	5	4	3	2	1
d. Mitä mieltä olet lukemisesta huviksi sateisena lauantaina?	5	4	3	2	1
e. Mitä mieltä olet painettujen julkaisujen (kirjat, lehdet, sanomalehtiä, sarjakuvia jne.) vapaa-ajallasi?	5	4	3	2	1
f. Mitä mieltä olet sosiaalisen median käytöstä vapaa-ajallasi?	5	4	3	2	1

10. Kuinka usein vietät aikaa lukemiseen (yleisesti)?

5	4	3	2	1
Joka päivä tai lähes joka päivä	Kerran tai kahdesti viikossa	Kerran tai kahdesti kuukaudessa	Alle kerran kuukaudessa	Ei koskaan tai lähes koskaan

11. Kuinka paljon aikaa käytät yleensä päivittäin lukemiseen (yleisesti)?

1	2	3	4	0
Enintään 30 minuuttia	30 minuuttia – 1 tunti	1–2 tuntia	Yli 2 tuntia	En lue

12. Kuinka usein luet huviksesi (koulun ulkopuolella)?

5	4	3	2	1
Joka päivä tai lähes joka päivä	Kerran tai kahdesti viikossa	Kerran tai kahdesti kuukaudessa	Alle kerran kuukaudessa	Ei koskaan tai lähes koskaan

13. Kuinka kauan yleensä luet hvin vuoksi yhtä kertaa?

1	2	3	4	0
1–5 minuuttia	6–15 minuuttia	16–30 minuuttia	31–60 minuuttia	En lue hvin vuoksi

14. Kuinka monta kirjaa luit viime kuussa?

15. Kuinka usein luet digitaalisella laitteella (kuten tabletilla, tietokoneella tai älypuhelimella)?

(Muista, että tekstiviestien lähettäminen ja uusimpien uutisten lukeminen puhelimella lasketaan myös mukaan.)

5	4	3	2	1
Joka päivä tai lähes joka päivä	Kerran tai kahdesti viikossa	Kerran tai kahdesti kuukaudessa	Alle kerran kuukaudessa	Ei koskaan tai lähes koskaan

16. Onko koulussasi kirjasto?

- 1 Kyllä 2 Ei

Jos on, siirry kysymykseen 17; jos ei ole, siirry kysymykseen 18.

17. Kuinka usein käyt koulun kirjastossa ...?

	Vähintään kerran viikossa	Vähintään kerran kuukaudessa	Kahden tai kolmen kuukauden välein	Kaksi tai kolme kertaa vuodessa	Ei koskaan tai lähes koskaan
a. lainata kirjoja	5	4	3	2	1
b. osallistua tapahtumaan	5	4	3	2	1
c. kouluhommia varten	5	4	3	2	1
d. vapaa-ajalla	5	4	3	2	1

18. Kuinka usein käyt julkisen kirjaston ...?

	Vähintään kerran viikossa	Vähintään kerran kuukaudessa	Kahden tai kolmen kuukauden välein	Kaksi tai kolme kertaa vuodessa	Ei koskaan tai lähes koskaan
a. lainata kirjoja	5	4	3	2	1
b. osallistua tapahtumaan	5	4	3	2	1
c. kouluhommia varten	5	4	3	2	1
d. vapaa-ajalla	5	4	3	2	1

Tulosten tulkinnassa käytä avainta (eli pisteytysjärjestelmää), joka on saatavilla projektin verkkosivulla: <https://www.ff.uni-lj.si/en/setting-reading-motivator-digital-age-introducing-new-approaches-reading-pleasure-pedagogy-primary>

Luku seitsemän:

Henkilökohtaistamisen vinkkejä

Saadaksesi lisätietoja oppilaista ja voidaksesi antaa parempia ja varmempia neuvoja sopivista kirjoista, Reading for Pleasure -kyselyn (katso luku 6) tuloksia voidaan täydentää henkilökohtaisemmalla kyselyllä.

Käytä alla olevia kysymyksiä* ja/tai lisää uusia kysymyksiä oppilaiden parempaan tuntemiseen.

Oppilaan nimi/ikä/luokka

1. Mitä teet mielelläsi vapaa-ajallasi?
2. Millaisia elokuvia pidät? Miksi?
3. Mitkä ovat suosikkilajisi kirjallisuudessa? Miksi?
4. Jos sinulla olisi kolme toivetta, mitkä ne olisivat?
5. Millaisia kirjoja sinulla on?
6. Jos saisit yllätysvapaapäivän koulusta, miten viettäisit sen?
7. Jos voisit matkustaa mihin tahansa aikaan tai paikkaan menneisyydessä, minne menisit?
8. Jos sinulla olisi mahdollisuus tavata joku kuuluisa henkilö, elossa tai kuollut, kuka se olisi? Miksi?
9. Jos voisit valita kirjakaupasta kolme kirjaa ilmaiseksi, mistä ne kertoisivat?
10. Jos voisit lähteä matkalle mihin tahansa paikkaan maailmassa tänään, minne menisit?

*Kysymykset on otettu Kenny Pieperin "Interest Inventory questionnaire" -kyselylomakkeesta – katso *How to Teach Reading for Pleasure*, 2016, s. 25–26 (Independent Thinking Press).

Voit selvittää oppilaiden lukemismieltymykset BooKards-korttien avulla. Katso luku 9 tai napsauta [linkkiä](#).

Co-funded by the
European Union

Luku kahdeksan:

Työpajojen kuvaukset

Työpaja 1:

TITANIC – TYÖPAJA HISTORIAALLISILLE, EI-FIKTIIVISILLE JA FIKTIIVISILLE TEKSTEILLE

Osallistujien ikä: 9 vuotta ja yli

Osallistujamäärä: 5–40

Kesto: 3 tuntia

Lyhyt kuvaus

Työpaja keskittyy teksteihin, jotka kuvaavat rauhanajan suurinta merionnettomuutta, ja kannustaa osallistujia tutustumaan laajasti sekä kauno- että tietokirjallisuuteen. Lisäksi työpajassa käytetään runsaasti kokemuksellisia, taiteeseen perustuvia työmenetelmiä, kuten tarinankerrontaa, piirtämistä ja draamaa.

Materiaalit: Laaja valikoima tekstejä Titanicin katastrofista. Tekstit voivat olla kuvakirjoja, tietokirjoja, kaunokirjallisia ja historiallisia romaaneja, elämäkertoja, mediatekstejä ja multimodaalisia tekstejä, kuten dokumentteja tai elokuvaklippejä. On hyvä sisällyttää kirjallisuutta eri tasoilta, mukaan lukien aikuisten kirjallisuutta ja helppolukuisia tekstejä. Tekstien kieli voi vastata ryhmän kieltä. Lisäksi tarvitset joitakin rekvisiittaa työpajan vetäjän pukuun, värikynät, laukun tai laatikon matkustajien tavaroiden säilyttämistä varten sekä oppaan tulostettavat materiaalit (valokuvakehykset ja tarvittaessa kuvat matkustajista ja heidän tavaroistaan).

Ympäristö: Tilan tulisi tarjota mahdollisuuksia yhteisiin esityksiin ja keskusteluihin sekä yksilölliseen työskentelyyn. Voit elävöittää tilaa teemaan sopivalla valaistuksella ja musiikilla.

Vinkkejä

Työpajassa kirjastonhoitajat nauttivat erityisesti Titanicin matkustajien roolien esittämisestä. Se vaati jonkin verran sitoutumista, mutta se oli sen arvoista!

Työpajaa voidaan helposti jatkaa luokassa erilaisilla kirjoitus- ja

OHJE

1

VAIHE

Työpajan vetäjä pukeutuu Titanicin matkustajaksi (mikä tahansa vanhanaikainen asu käy) ja toivottaa työpajan osallistujat tervetulleiksi alukselle. Taustalla voi kuulua merimatkaa kuvaavia äänitehosteita. Kun osallistujat ovat istuutuneet, vetäjä kertoo heille itsestään Titanicin matkustajana (hän on etukäteen perehtynyt aiheeseen ja oppinut joitakin faktoja todellisesta matkustajasta). Tämän jälkeen seuraa yleensä keskustelu Titanicista ja mahdollisesti vastaavista onnettomuuksista, ja osallistujia kannustetaan jakamaan omia kokemuksiaan. Lopuksi työpajan vetäjä esittelee aiheeseen liittyvää lukemista.

2

VAIHE KAKSI

Työpajan johtajalla on laukku tai laatikko (se voi olla vanhanaikainen ja muistuttaa Titanicin aikakautta), joka sisältää esineitä tai kuvia, jotka ovat saattaneet olla Titanicilla. Osallistujat ottavat vuorotellen esineen tai kuvan ja kertovat sen perusteella lyhyen kuvitteellisen tarinan: kuka kuvassa on, kenelle esine kuului tai miksi se on säilytetty.

3

KOLMAS VAIHE

Jokainen oppilas saa kopion materiaalista löytyvästä valokuvakehyksestä. Heidän tehtävänä on piirtää kuva mahdollisesta Titanicin matkustajasta kehyksen sisään. He voivat käyttää työpajassa löytyviä Titanicin liittyviä tekstejä apuna kuvan luomisessa. He voivat myös kirjoittaa kuvauksen hahmosta. Kun kuvat ovat

valmiita, ne voidaan esitellä muille joko pienissä ryhmissä tai kaikille osallistujille. Lopuksi piirustukset voidaan asettaa näytteille.

4

NELJÄS VAIHE

Lopuksi oppilaat saavat valita heitä kiinnostavan Titanic-kirjan valikoimasta ja antaa palautetta työpajasta. He voivat antaa palautetta siitä, löysivätkö he työpajasta mielenkiintoista luettavaa ja miten he pitivät työpajasta yleisesti. Ohjaaja voi hankkia kaksi lasipurkkia, joihin kukin osallistuja voi pudottaa värikoodatun palautteen.

Palaute kirjoista:

vihreä paperi = löysin jotain mielenkiintoista luettavaa

keltainen paperi = kirjat olivat mielenkiintoisia, mutta en aio lukea mitään tällä kertaa

punainen = kirjat eivät kiinnostaneet minua.

Palaute aktiviteeteista:

vihreä paperi = aktiviteetit olivat inspiroivia

keltainen paperi = aktiviteetit olivat mukavia, mutta eivät erityisen inspiroivia

punainen = aktiviteetit olivat tylsiä tai eivät sopineet minulle.

Kiitokset: Tämä työpaja on suunniteltu CELIA:n järjestämän koulutuksen pohjalta.

Yksityiskohtaisempi kuvaus työpajasta ja materiaaleista kolmannelle vaiheelle:

<https://sites.utu.fi/iki-taru/>

Työpaja 2:

LAJITYYPIT

Osallistujien ikä: 9–12

Osallistujamäärä: enintään 30 oppilasta

Kesto: 2 tuntia

Tavoitteet

Tämän työpajan tavoitteena on opettaa opiskelijoille erilaisia genrejä ja niiden tyypillisiä piirteitä: niiden pääominaisuudet, niiden toimintaperiaatteet, juoni, loppu, tyypilliset hahmot ja asetelmat, tunnistettavat visuaalisen kielen (muotoilun kielen) koodit jne. Opiskelijat ymmärtävät genren käsitteen, tutustuvat erilaisiin genreihin ja niiden esimerkkeihin ja pystyvät lopulta luokittelemaan valikoiman kirjoja genretypologian mukaisiin ryhmiin.

Materiaalit: eri genreihin kuuluvia kirjoja, genrejä kuvaavia tarroja, mahdollisesti myös kuvamerkkejä sisältäviä tarroja

Ympäristö: luokkahuone, jossa pöydät on järjestetty saarekkeiksi, joista jokaisella on pino kirjoja

OHJEET

1

VAIHE YKSI

Valmistele lyhyet ja yksinkertaiset määritelmät erilaisille kaunokirjallisuuden genreille ja näytä tyypillisiä esimerkkejä.

2

VAIHE 2 – VALINNAINEN:

Tarkista oppilaiden ymmärrys ja muistaminen lajityyppien keskeisistä ominaisuuksista ja tärkeimmistä eroista tietokilpailun avulla.

Co-funded by the
European Union

3

VAIHE 3 – VALINNAINEN

Näytä ja selitä kuvamerkit, joita käytetään fiktio-genrejen merkitsemiseen.

4

VAIHE 4

Tuo luokkaan eri genrejen kaunokirjallisia teoksia ja aseta ne viiteen pöytäryhmään muodostaen ”kirjaryhmiä” (5–10 teosta per pöytä).

5

VAIHE 5

Jaa oppilaat viiteen ryhmään, istuta heidät kunkin kirjasaarekkeen ympärille, anna heille tyylilajimerkinnät (ja valinnaisesti myös kuvamerkit) ja pyydä heitä ryhmittelemään kirjat tyylilajien mukaan.

6

VAIHE 6

Pyydä kutakin ryhmää selittämään päätöksensä. Voit kysyä muiden ryhmien mielipidettä ja antaa palautetta.

Mahdollinen työpajan jälkeinen aktiviteetti:

Voit keskustella kirjoista, joita oppilaiden oli vaikea luokitella, ja esitellä hybridi-/sekagenrejen aiheen.

Mahdollisia vaihtoehtoja:

Sen sijaan, että laitat eri genrejen kirjoja jokaiselle kirjasaarelle, järjestä kirjasaaret etukäteen genreittain (yksi genre per saari). Pyydä oppilaita määrittämään, mitä genreä kukin kirjasaaret edustaa. Nuoremmille oppilaille voidaan käyttää vähemmän genrekategorioita, kun taas vanhemmille oppilaille voidaan sisällyttää myös genrejen alaluokat ja jopa tietokirjallisuus.

Vinkkejä

Nuoremmille oppilaille kannattaa tuoda kirjoja, joita he voivat arvioida kansien perusteella (tyypilliset kuvitukset, paljastavat kirjan nimet jne.).

Työpaja 3:

NUORET TUTKIMUSMATKAILIJAT: KUVITTEELLISTEN SEIKKAILUJEN LUOMINEN TODELLISISTA PAIKOISTA

Osallistujien ikä: 9–12

Osallistujamäärä: 10–25

Kesto: 3 tuntia

Lyhyt kuvaus ja tavoitteet:

Oppilaat muuntavat maantieteellistä tietoa lyhyiksi kertomuksiksi. Ryhmissä työskentelemällä oppilaat luovat painetussa tiedotteessa kuvatusta todellisesta paikasta fiktiivisen tarinan, jossa on kaksi koko luokan valitsemaa päähenkilöä. Aktiviteetti yhdistää oppiaineiden sisällön luovaan kerrontaan ja kannustaa oppilaita tulkitsemaan maantieteellisiä ja kulttuurisia yksityiskohtia mielikuvituksellisesti, samalla kun he pitävät mielessä tietojen paikkansapitävyyden. Tässä kehyksessä työpaja edistää yhteistyötä, ideoiden loogista järjestämistä ja kykyä sijoittaa tarinankerronta todellisiin konteksteihin.

Materiaalit: Painetut tiedotteet, joissa kuvataan valitut maantieteelliset sijainnit; muistikirjat henkilökohtaisia muistiinpanoja ja ryhmäsuunnittelua varten; kynät, lyijykynät ja pyyhkeet.

Ympäristö: Luokahuone on järjestettävä yhteistyöskentelyä varten siten, että jokainen ryhmä voi lukea, tehdä muistiinpanoja ja laatia luonnoksia mukavasti. Istunto alkaa Gianni Rodarin runon *Le favole dove stanno?* (*Missä sadut elävät?*) yhteisellä lukemisella, joka esittelee symbolisesti ajatuksen piilevien tarinoiden paljastamisesta todellisten tosiseikkojen joukosta.

Mahdolliset vaihtoehdot

Toiminta voi keskittyä pelkästään kirjoittamiseen tai kehittyä äänitallenteeksi ja podcastiksi seuraavassa työpajassa. Opettajat voivat korvata maantieteelliset sijainnit historiallisilla tapahtumilla, kulttuurisineillä tai tieteellisillä poikkeavuuksilla opetussuunnitelman tavoitteiden mukaan. Nuorempia oppilaita voidaan tukea opettajan huolellisesti ohjaamalla ohjeilla.

Co-funded by the
European Union

Vink

Kahden päähenkilön alustava valinta, joka on yhteinen kaikille kunkin ryhmän kirjoittamille tarinoille, auttaa luomaan yhtenäisen tarinamaailman ja lisää oppilaiden sitoutumista.

OHJE

1

VAIHE 1: RYHMIEN MUODOSTAMINEN JA YHTEISTEN PÄÄHENKILÖIDEN LUOMINEN

Ensinnäkin oppilaat päättävät koko luokan yhteisenä tehtävänä kahdesta päähenkilöstä (jotka ovat samanikäisiä kuin oppilaat), jotka esiintyvät kaikissa tarinoissa. Nämä hahmot toimivat yhteisenä punaisena lankana, joka yhdistää kunkin ryhmän tarinan suuremmaksi yhteiseksi projektiksi (joka voi olla myös instant-kirja). Oppilaat voivat ehdottaa hahmojen piirteitä tai taustatekijöitä, joiden ei tarvitse olla täysin yhdenmukaisia kaikissa tarinoissa. Myöhemmin oppilaat työskentelevät pienryhmissä.

2

VAIHE 2: MAANTIETEELLISTEN SIJAINTIEN MÄÄRITTÄMINEN JA LUKEMINEN

Jokainen ryhmä saa tietolomakkeen, jossa kuvataan epätavallinen tai huomionarvoinen paikka. Yksi oppilas lukee tekstin ääneen. Ryhmä tunnistaa keskeiset faktatiedot, maantieteelliset piirteet, kulttuuriset yksityiskohdat, yllättävät tai kiinnostavat tiedot, jotka voivat toimia tarinan lähtökohtina.

3

VAIHE 3: TOSIASIOISTA KERTOVASTA KUVAUKSESTA KERTOMUKSEN IDEAKSI

Ryhmät keskustelevat siitä, miten heidän päähenkilönsä voisivat kohdata tai tutkia tätä todellista paikkaa. Yhteisten päähenkilöiden ja painetusta arkista valitun ympäristön lisäksi he valitsevat myös esteen tai haasteen, jonka hahmot joutuvat voittamaan. Tämä vaihe kannustaa luovaan yhdistelemiseen todellisen todellisuuden ja fiktiivisen toiminnan välillä.

4

VAIHE 4: SEIKKAILUN KEHITTÄMINEN

Oppilaat muuntavat ideansa johdonmukaiseksi kertomukseksi. He hahmottelevat alkutilanteen, kuvailevat, kuinka päähenkilöt saapuvat todelliseen -paikkaan tai tulkitsevat sitä, esittelevät valitun esteen ja muovaavat seikkailun, joka yhdistää tosielämän näkökohdat heidän mielikuvitukselliseen laajennukseensa. Opettajat auttavat ryhmiä selkeyden, loogisen järjestyksen ja realismin ja luovuuden välisen tasapainon saavuttamisessa.

5

VAIHE 5: NOVELLIN KIRJOITTAMINEN (30 MINUUTTIA TAI JATKETAAN TUNNILLA)

Ryhmät laativat noin 3000 merkin pituisen lyhyen kertomuksen, jossa he käyttävät kuvailevia kohtia lukijan tilanteeseen asettamiseksi ja vuoropuheluja tai pohdintoja päähenkilöiden syvyyden antamiseksi. Tarkistuksessa keskitytään johdonmukaisuuden säilyttämiseen, todellisen paikan korostamiseen ja sen varmistamiseen, että este ja sen ratkaisu pysyvät selkeinä ja merkityksellisinä (kuten sadussa).

6

VAIHE 6: DOKUMENTOINTI JA ARVIOINTI

Opettajien tulee dokumentoida prosessi ottamalla kuvia luoduista materiaaleista ja keräämällä tarinat. Kaikki nämä voidaan myöhemmin joko muokata ja esittää yhteisenä kirjana tai käyttää podcastin luomiseen, mikä vahvistaa kertomusten jatkuvuutta ja esittelee oppilaiden monialaisia lukutaitoja.

Co-funded by the
European Union

Digitaaliset aktiviteetit

Työpaja 4:

MINÄ JA IDOLINI – TYÖPAJA ELÄMÄKERROILLE

Osallistujien ikä: 12 vuotta ja yli

Osallistujamäärä: i 3–30

Kesto: 3 tuntia

Kuva: Lotta Hasani

Lyhyt kuvaus ja tavoitteet:

Työpajassa osallistujille esitellään erilaisia elämäkertoja ja erilaisia formaatteja: äänikirjoja, painettuja kirjoja, hybridikirjoja ja digitaalisia kirjoja. Osa teksteistä voi olla tietokirjallisuutta, osa taas omaelämäkertoja tai enemmän fiktiivisiä elämäkertoja. Perinteisten kirjallisuuden käsitteiden lisäksi voidaan käyttää mediatekstejä ja videoita tai hyödyntää tekoälyä esimerkiksi haastatellakseen mielenkiintoista henkilöä. Lisäksi oppilaat tutustuvat valikoituihin digitaalisiin sovelluksiin.

Materiaalit: Työpaja vaatii erilaisia elämäkerrallisia tekstejä mielenkiintoisista ihmisistä kaikilta elämänaloilta: etsi urheilun, viihteen, historian jne. alalta. Osa työpajaan tuotavista materiaaleista tulisi olla kirjoja, joiden kannessa on kuvattu henkilö. Lisäksi työpaja vaatii joko iPadit tai opiskelijoiden omat älypuhelimet. Tarvitaan myös kynät ja paperia.

Ympäristö: Ympäristössä tulisi olla riittävästi tilaa kirjojen esillepanemiseen ja opiskelijoiden

vapaaseen ryhmätyöskentelyyn.

Mahdollisia vaihtoehtoja:

Työpaja on rakennettu siten, että voit tehdä vain osan siitä tai suorittaa kaikki vaiheet. Työpajan konseptia voidaan soveltaa mihin tahansa vastaavaan teemaan. Esimerkiksi eläimet tai humoristiset hahmot voivat olla hyvä idea.

Vinkkejä

Bookface on suosittu aktiviteetti kirjastoissa, ja monet kirjastot ovat ottaneet käyttöön ”Bookface Friday” -perjantait. Jos tarvitset lisäapua tällaisen työpajan järjestämisessä, löydät ideoita ja käytännön esimerkkejä Bookfacesta yksinkertaisesti googlaamalla Bookface.

OHJE

1

VAIHE YKSI

Opiskelijat tuovat työpajaan mukanaan puhelimensa tai tabletit. Työpaja voidaan aloittaa AnswerGarden-aktiviteetilla. AnswerGarden on minimalistinen online-palautetyökalu. Opiskelijat voivat kirjoittaa AnswerGardeniin idoleistaan ja kiinnostuksen kohteistaan alueella. AnswerGarden-aktiviteetin jälkeen työpajan vetäjä esittelee valitsemansa elämäkerrat ja keskustelee osallistujien kiinnostuksen kohteista heidän kanssaan. Linkki AnswerGardeniin: <https://answergarden.ch/>

2

VAIHE KAKSI

Aloita Bookface-aktiviteetti jakamalla osallistujat kolmen hengen ryhmiin (yksi henkilö ottaa kuvan, yksi pitää kirjaa ja yksi toimii mallina). Jokainen osallistuja voi valita aktiviteettiin mieluisan kirjan kannen, ja jokaisessa ryhmässä jokaisella osallistujalla on oma Bookface. Valitse Bookface-aktiviteettiin kirjan kansia, joissa on kasvoja, ruumiinosia tai vahvoja visuaalisia elementtejä, jotka voidaan yhdistää todellisiin ihmisiin tai esineisiin.

Aktiviteetissa kirjan kansi tulee sovittaa yhteen todellisen kohteen kanssa (esim. kasvojen koko). Siksi ryhmän jäsenen tulee pitää kirjaa mallin edessä siten, että siirtyminen kirjan kannesta todelliseen henkilöön näyttää luonnolliselta ja kirjan kansi sulautuu saumattomasti todelliseen kohteeseen. Valokuvaajan tulee ohjata mallia ja kirjaa pitävää henkilöä, ja mallin tulee kiinnittää huomiota kehon asentoon, jotta integraatio on realistinen. Haluttaessa voidaan käyttää kirjan teemaan sopivia rekvisiittia tai vaatteita, jotta lopputulos on entistä realistisempi. Oppilaat yleensä ymmärtävät harjoituksen idean, kun heille näytetään muutama esimerkki.

3

VAIHE 3

Tässä vaiheessa tehtävänä on kirjoittaa luova teksti, joka kertoo jotain Bookface-kuvaan valitusta hahmosta. Teksti voi olla tosiasioihin perustuva, se voidaan kirjoittaa ensimmäisessä persoonassa, jolloin henkilö kertoo oman tarinansa, tai se voi olla jotain mielikuvituksellista, joka sopii Bookface-kuvaan.

4

VAIHE 4

Kun teksti on valmis, oppilaat voivat alkaa käyttää ChatterPix-sovellusta.

ChatterPixKids on ilmainen mobiilisovellus, jolla voi luoda animoituja puhuvia kuvia. Ota vain BookFace-valokuva, piirrä viiva suun paikalle ja nauhoita äänesi, jotta kuva alkaa puhua. Voit myös lisätä tarroja, kehyksiä ja suodattimia luodaksesi hauskoja ja luovia viestejä tai kortteja. Sovellus voi tallentaa vain 30 sekuntia puhetta, joten on suositeltavaa pitää teksti muutaman lauseen mittaisena.

Jos sovellusta ei voi käyttää, kuvat voidaan esittää oppilaille sellaisenaan, ja oppilaat voivat lukea tekstin, tai kuvat voidaan siirtää PowerPoint-malliin ja teksti voidaan tallentaa kuvan taakse. Kun kaikki oppilaiden kuvat ja tekstien äänitallenteet kootaan ajastettuun PowerPoint-esitykseen, esityksestä tulee varsin vaikuttava.

5

VAIHE 5

Lopuksi oppilaat saavat valita valikoimasta heitä kiinnostavan kirjan ja antaa palautetta työpajasta merkitsemällä merkittävän hetken: he valitsevat luokkahuoneesta paikan, jossa he ovat kokeneet jotain merkittävää tai saaneet erityisen oivalluksen, ja jakavat tämän kokemuksen muiden kanssa.

Yksityiskohtaisempi kuvaus työpajasta: <https://utu.fi/iki-taru/>

Työpaja 5:

QR-KOODIT

Osallistujien ikä: 11 vuotta ja yli

Osallistujien lukumäärä: ei saatavilla

Kesto: Riippuu tehtävien määrästä ja tyypistä

Lyhyt kuvaus ja tavoitteet:

QR-koodit (Quick Response Codes) voivat olla hyödyllisiä ja käteviä – ihmiset skannaavat niitä saadakseen tärkeää tietoa välittömästi tai oppiakseen lisää tuotteesta tai palvelusta. Keskustellessaan kirjoista ja/tai lukutottumuksistaan oppilaat oppivat käyttämään QR-koodeja ja pohtivat, missä QR-koodeja voidaan käyttää tehokkaasti. He kehittävät tietoteknisiä taitojaan, kuten digitaalista lukutaitoa ja kriittistä ajattelua.

Laitteet ja materiaalit:

QR-koodigeneraattori (ilmainen, saatavilla verkossa),
tabletti (tai matkapuhelin, jos mahdollista)

OHJEET

1

VAIHE 1:

Motivoija asettaa tehtävät (esim. kysymyksiä kirjoista ja lukemisesta tai äskettäin keskustellusta tekstistä) ja muuntaa tekstit QR-koodeiksi.

2

VAIHE 2:

Oppilaat voivat työskennellä joko yksin, pareittain tai ryhmissä. Tekstin lukemiseksi ja tehtävän suorittamiseksi heidän on käytettävä tabletteja tai älypuhelimia: sopivalla sovelluksella he skannaavat koodin. He voivat joko toimittaa vastauksensa kirjallisesti tai keskustella kysymyksistä pareittain/ryhmissä ja raportoida suullisesti.

3

VAIHE 3:

Tehtävien suorittamisen jälkeen luokka voi keskustella siitä, missä QR-koodeja voi tavata ja millaisia tekstejä niillä yleensä käännetään: joidenkin ravintoloiden ruokalistat, taidegallerioiden taiteilijoita ja teoksia koskevat tiedot, kyselytekstit jne. Käytämme QR-koodeja mobiilimaksujen lähettämiseen tai vastaanottamiseen. Voivatko oppilaat keksiä muita esimerkkejä?

Lisäideoita

”Gallery Walk”: Jos suunnitellaan lisää tehtäviä, ne voidaan kiinnittää taululle ja/tai luokahuoneen seiniin. Oppilaiden on lähestyttävä niitä skannatakseen ja lukea ne; luokahuoneessa käveleminen ja kavereiden kanssa seurustelu mahdollistavat kinesteettisten oppijoiden entistä aktiivisemmän osallistumisen.

QR-koodiksi muunnettu tehtävä voidaan antaa kotitehtäväksi. Vanhemmilta oppilailta voidaan pyytää muuntamaan vastauksensa QR-koodiksi ja lähettämään se opettajalle tai julkaisemaan se e-luokahuoneessa.

Tässä on esimerkki ilmaisesta QR-koodigeneraattorisivustosta!

Työpaja 6:

PODCASTING: TYÖPAJA DIALOGISESTA ÄÄNITARINANKERRONNASTA

Osallistujien ikä: 9–12

Osallistujien määrä: 10–25

Kesto: 3 tuntia

Lyhyt kuvaus ja tavoitteet

Tässä työpajassa oppilaat oppivat muuntamaan aiemmin kirjoittamansa tarinat yhteistyössä tuotetuksi podcastiksi. Sen sijaan, että oppilaat lukisivat tekstit ääneen, he kertovat tarinansa suullisesti, rekonstruoivat ne vuoropuhelun, yhteisen kerronnan ja keskustelun vuorottelun avulla. Tämä siirtyminen kirjoitetusta kielestä puhuttuun kieleen edistää dialogista lukutaitoa, jonka avulla oppilaat voivat neuvotella merkityksistä, rakentaa yhdessä kerronnan äänen ja kokeilla suullisen ilmaisun mahdollisuuksia. Äänitarinankerronnan konventioiden – intonaation, tahdin, äänien välisen vuorovaikutuksen ja yhteisen kerronnan – kautta opiskelijat oppivat, kuinka digitaaliset työkalut muokkaavat tarinan vastaanottoa ja parantavat sen ilmaisumahdollisuuksia. Yhdistämällä yhteistyössä kerrotut jaksot yhdeksi podcastiksi opiskelijat harjoittavat multimodaalista lukutaitoa ja yhdistävät suullisen kerronnan ja digitaalisen tuotannon yhtenäiseksi luokkatyöksi.

Materiaalit: Tulostetut kopiot oppilaiden kirjoittamista tarinoista; muistikirjat, joissa on muistiinpanot suullista soittamista varten; yksi tai useampi mikrofoni; kuulokkeet monitorointia varten; tietokone, jossa on äänenmuokkausohjelma (Audacity, GarageBand tai vastaava); valinnaiset rojaltivapaat äänitehosteet; hiljainen, tarkoitukseen varattu äänitystila.

Ympäristö: Luokkahuone on järjestetty siten, että se helpottaa sekä dialogista harjoittelua että digitaalista äänittämistä. Yksi alue tukee tarinoiden yhteistä suullista uudelleenmuotoilua; oppilaat istuvat pienissä ryhmissä vastakkain ja rakentavat tekstiä uudelleen yhteisen kerronnan ja vuoropuhelun avulla. Toinen alue toimii äänityskulmana, jossa on mikrofonit, kuulokkeet ja tietokone. Keskellä oleva pöytä on tarkoitettu editointiprosessin seuraamiseen ja siihen osallistumiseen. Tämä tilajärjestely tekee etenemisestä alkuperäisen idean neuvottelusta suulliseen esitykseen ja digitaaliseen kokoamiseen näkyvän ja selkeän,

mikä auttaa oppilaita ymmärtämään podcastin multimodaalisena, toisiinsa liittyvien vaiheiden sarjana.

Vinkkejä

Kannusta oppilaita harjoittelemaan vuoropuhelua, esittämään toisilleen selventäviä kysymyksiä, neuvottelemaan rooleista (kuka aloittaa? kuka selittää paikan? kuka ääninäyttelee päähenkilöä?) ja tutkimaan ilmaisun mahdollisuuksia (kuiskaukset, innostus, tauot). Lyhyiden äänitallenteiden kuunteleminen edistää äänen, selkeyden ja vuorovaikutuksen tietoisuutta. Pienet äänitehosteet voivat lisätä uppoutumista ja auttaa oppilaita ymmärtämään äänitarinankerronnan herättävää voimaa.

Mahdolliset vaihtoehdot

Koulut, joilla on rajoitetut laitteet, voivat tallentaa tabletilla tai älypuhelimella. Työpaja voidaan myös laajentaa sisällyttämään vertaishaastatteluja, oppilaiden johtamia esittelyjä tai pohdiskelevaa metanarratiivia tarinan luomisprosessista.

OHJEET

1

VAIHE YKSI: KIRJALLISESTA TEKSTISTÄ SUULLISEEN, DIALOGISEEN KERRONTAAN

Vaikka tarinat on jo kirjoitettu, työpaja alkaa siirtymällä tekstistä ääneen. Oppilaat lukevat tarinansa uudelleen pienissä ryhmissä ja keskustelevat siitä, miten se voidaan kertoa suullisesti. Ryhmät kuvittelevat kirjoitetut kertomuksensa uudelleen yhteisesti kerrotuiksi tarinoiksi, joissa kaksi tai kolme oppilasta jakaa kerronnan vastuun. Tämä mukautus muuttaa rakenteen: se, mikä on kirjoitettu selostuksena, voi muuttua keskusteluksi; se, mikä on kuvattu kuvauksena, voidaan esittää vuorotellen eri äänillä; se, mikä on toiminut avainkohtauksena, voidaan dramatisoida lyhyillä dialogisilla esityksillä. Tällä tavalla oppilaat oppivat, kuinka suullinen tarinankerronta vaatii tiivistämistä, vuorovaikutusta ja joustavampaa suhdetta kertojan ja hahmojen välillä.

2

VAIHE KAKSI: VALMISTAUTUMINEN ÄÄNIESITYKSEEN

Ennen nauhoitusta oppilaat harjoittelevat ääneen, kokeillen sävyä, rytmiä ja vuoropuhelua. He harjoittelevat vuorottelua sujuvasti, varmistaen merkityksen

jatkuvuuden, kun ääni it vaihtuvat. Lukemisen motivoija tukee tätä prosessia mallintamalla suullisia strategioita, kuten äänenvoimakkuuden säätämistä, taukojen käyttämistä odotuksen luomiseksi ja keskeisten yksityiskohtien korostamista. Tässä vaiheessa kehitetään äänen käyttöä kerronnan välineenä, mikä on keskeistä podcast-tuotannossa.

3

VAIHE 3: DIGITAALISTEN TYÖKALUJEN ESITTELY JA YHTEISTEN TARINOIDEN ÄÄNITTÄMINEN

Oppilaille esitellään mikrofoni, kuulokkeet ja ohjelmisto. Sen jälkeen kukin ryhmä tallentaa yhteisen tarinansa. Lukemisen sijaan oppilaat kertovat tarinan yhdessä, vuorotellen ääniä, lisäämällä lyhyitä vuoropuheluja ja ylläpitämällä vuorovaikutusta koko jakson ajan. Tämä yhteinen ääniesitys herättää tarinan eloon tavalla, joka korostaa lukutaidon dialogista luonnetta ja edistää yhteistyöhön perustuvaa suullista osaamista.

4

VAIHE 4: SEIKKAILUN KEHITTÄMINEN

Kun kaikki äänitykset on tehty, oppilaat osallistuvat podcastin rakentamiseen yhtenäisenä digitaalisena artefaktina. He osallistuvat äänitiedostojen tuontiin ja järjestämiseen jaksoiksi, äänitysten puhdistamiseen, äänenvoimakkuuden säätämiseen ja ei-toivottujen äänien poistamiseen, jaksojen järjestämiseen, luokkakohtaisen esittelyn äänittämiseen, jossa esitellään päähenkilöt, teema ja projektin synty, sekä hienovaraisten äänitehosteiden lisäämiseen, jotka rikastuttavat kuuntelukokemusta.

5

VAIHE 5: KUUNTELU, POHDINTA JA JAKAMINEN

Työpaja päättyy yhteiseen kuuntelutilaisuuteen. Oppilaat kuulevat, kuinka heidän dialoginen kerrontansa yhdistettynä digitaaliseen muotoiluun on muuttanut heidän tarinansa mukaansatempaaviksi äänijaksoiksi. He pohtivat, kuinka digitaaliset työkalut ovat auttaneet heitä parantamaan tunnelmaa ja rytmiä ja kuinka koottu podcast ilmentää nyt äänen kautta ilmaistua kollektiivista kertomusta. Lopullinen podcast voidaan jakaa koulussa tai ladata koulun verkkosivustolle, jolloin oppilaat voivat tavoittaa laajemman yleisön ja tunnistaa työnsä multimodaalisen arvon.

Yksityiskohtaisempi kuvaus työpajasta on osoitteessa <https://www.ff.uni-lj.si/en/setting-reading-motivator-digital-age-introducing-new-approaches-reading-pleasure-pedagogy-primary>

Co-funded by the
European Union

Luku yhdeksän:

BookKards

BookKards ovat kortteja, jotka kannustavat ja tukevat keskusteluja kirjoista ja lukemisesta: valikoima korttisarjoja, jotka auttavat oppilaita jakamaan ja osallistumaan keskusteluihin, joissa syvennetään aiheita ja joiden avulla ohjaajat ja oppilaat voivat selvittää lukutottumuksiaan – tai yksinkertaisesti nauttia jakamisesta, kuuntelemisesta, tarinankerronnasta ja peleistä, joissa keskitytään kirjoihin, tarinankerrontaan ja lukemiseen.

Lisätietoja ja ohjeita: BookKards osoitteessa <https://www.ff.uni-lj.si/en/setting-reading-motivator-digital-age-introducing-new-approaches-reading-pleasure-pedagogy-primary>

Luku kymmenen: Yleiset ohjeet

Täältä löydät luettelon yleisistä ohjeista lukemiseen liittyvien aktiviteettien toteuttamiseen, jotka osoittautuivat tärkeiksi projektimme aikana.

- Tarjoa oppilaille laaja valikoima painettuja kirjoja ja anna heidän selailla niitä.
- Varmista, että tarjoat heille (myös) vastikään julkaistuja teoksia.
- Jätä tilaa rennolle, epäviralliselle keskustelulle kirjoista ja lukemisesta.
- Mahdollista hiljainen, itsenäinen lukeminen.
- Sisällytä ääneen lukemista ja kuuntelemista.
- Anna aikaa muun muassa luoville, käytännönläheisille aktiviteeteille.
- Kiinnitä huomiota aktiviteettien sosiaalisen ja emotionaalisen ulottuvuuden sisällyttämiseen.
- Huolehdi lukemisen ympäristöstä.
- Sisällytä mahdollisuuksien mukaan mielekkäitä digitaalisia aktiviteetteja, jotka kehittävät jokapäiväisessä elämässä tarvittavia taitoja. Käytä profilointi- ja personointikyselyitä varmistaaksesi, että jokaiselle oppilaalle valitaan sopivin lukemisen polku.
- Pidä yllä vuoropuhelua osallistujien kanssa ja hyödynnä heidän ehdotuksiaan.
- Kannusta vertaisryhmän suosituksiin.
- Integroi populaarikulttuuri lukemisen teemoihin.
- Edistä itsenäisyyttä, erityisesti vanhempien oppilaiden kohdalla, antamalla heidän valita kirjat ja lukutavat.
- Uskalla suositella ”villimpiä” kirjoja – oppilaat ovat usein kiinnostuneita jännittävistä ja epätavallisista aiheista.
- Järjestä ryhmäaktiviteetteja, joissa on erilaisia lukuprofiileja.
- Tue monikielisiä oppijoita tarjoamalla kirjoja useilla kielillä.
- Järjestä kirjailijavierailuja.
- Päätä jokainen työpaja oppilaiden palautteella siitä, mistä he pitivät ja mistä eivät pitäneet.
- Jos mahdollista, varmista, että lukutyöpajoja jatketaan koko lukuvuoden ajan (mieluiten yksi joka toinen viikko).
- Jos mahdollista, sisällytä työpajat pakolliseen kouluohjelmaan, jotta kaikki oppilaat voivat osallistua niihin.
- Mahdollista ja kannusta yhteistyötä koulun ja kirjastonhoitajien välillä.

Co-funded by the
European Union

Co-funded by
the European Union

